

Сушарник Я. А.

кандидат економічних наук,
викладач кафедри публічного управління,
менеджменту та інклюзивної економіки,
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6104-343X>

Сушарник А. М.

викладач,
Відокремлений структурний підрозділ
Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5429-3545>

ІНКЛЮЗИВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ЦИФРОВИЙ ЛАНДШАФТ: ПІДВИЩЕННЯ ЗАЛУЧЕНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЙ

Вступ. Стаття присвячена аналізу та вдосконаленню інклюзивності в цифровому економічному середовищі. Зокрема, вивчається вплив цифрових технологій на різні соціокультурні групи та економічні верстви населення. Дослідження спрямоване на ідентифікацію перешкод та розробку стратегій для підвищення залученості усіх груп до цифрового розвитку. В рамках дослідження автори не лише проводять аналіз існуючих інструментів та ініціатив, спрямованих на сприяння інклюзивності в цифровому середовищі, але й систематично оцінюють їхній вплив і ефективність. В основу дослідження покладено глибокий розбір взаємодії технологій та соціокультурного середовища. Особлива увага приділяється вивченню розширення прав та можливостей у взаємодії різних суб'єктів суспільства через впровадження цифрових інновацій. **Мета дослідження** полягає в розробці конкретних стратегій для забезпечення рівного доступу до цифрових можливостей, підтримки економічного зростання та створення справедливого розподілу вигід цифрового розвитку. **Методи дослідження.** У ході дослідження було застосовано різноманітні наукові методи для глибокого вивчення та оцінки різних аспектів цього питання. Загальнонауковий метод використовувався для поверхневого огляду теми та надання загальної характеристики. Метод поєднання дозволяв формувати цілісну систему досліджуваних явищ, враховуючи інформацію із різних джерел. **Основні результати дослідження.** Дослідження підкреслює необхідність створення інклюзивного цифрового середовища, орієнтованого на різні соціальні та економічні групи, з врахуванням розширення доступності та вивчення взаємодії технологій із соціокультурним оточенням. **Висновки та пропозиції.** Дослідження «Інклюзивний економічний цифровий ландшафт: підвищення залученості за допомогою технологій» дозволило визначити низку ключових аспектів, які визначають необхідність та напрями подальших дій для підвищення інклюзивності в цифровому середовищі. **Основні висновки включають:** недостатня інклюзивність існуючих цифрових середовищ; виявлено, що багато з існуючих технологічних рішень не враховують різні потреби та обмеження користувачів; необхідність стратегій підвищення інклюзивності: розроблені стратегії для підвищення інклюзивності цифрового ландшафту; необхідність перегляду існуючих інструментів та ініціатив: аналіз інструментів та ініціатив, спрямованих на інклюзивність, підкреслив необхідність їхнього перегляду та вдосконалення для забезпечення більшої ефективності та покращення результатів; вплив цифрових технологій на зайнятість та економічний розвиток: зазначено, що впровадження цифрових технологій може вплинути на рівень зайнятості. **Конкретні пропозиції:** створення інклюзивних стандартів для розробників; залучення різних соціокультурних груп у процес розробки технологій; регулярні аудити інклюзивності.

Ключові слова: інклюзивність, цифровий ландшафт, залученість, економічний розвиток, інклюзивні технології, цифрова грамотність, соціокультурне середовище, інновації, суспільна взаємодія.

Yaroslav Susharnyk

ERIHE "Kamianets-Podilskiy State Institute"

Alla Susharnyk

Separate Structural Subdivision Kamianets-Podilskiy Professional College

ERIHE "Kamianets-Podilskiy State Institute"

AN INCLUSIVE ECONOMIC DIGITAL LANDSCAPE: ENHANCED ENGAGEMENT THROUGH TECHNOLOGY

Introduction. The research on "Inclusive economic digital landscape: enhancing inclusion through technologies" focuses on analyzing and improving inclusivity in the digital economic environment. It examines the impact of digital technologies on various socio-cultural groups and economic strata, aiming to identify barriers and develop strategies to increase the involvement of all groups in digital development. The study not only analyzes existing tools and initiatives aimed at promoting inclusivity in the digital environment but systematically assesses their impact and effectiveness. **The research's goal** is to develop specific strategies to ensure equal access to digital opportunities, support economic growth, and create a fair distribution of benefits in digital development. **Research methods:** Various scientific methods were employed during the research to thoroughly investigate and evaluate different aspects of the topic. The general scientific method was used for a superficial overview of the subject and to provide a general characterization. **Key research findings:** The research underscores the necessity of creating an inclusive digital environment oriented towards diverse social and economic groups, considering the expansion of accessibility and exploring the interaction of technologies with the socio-cultural environment. **Conclusions and author's specific proposals:** The research "Inclusive Economic Digital Landscape: Enhancing Inclusion through Technologies" has identified key aspects that determine the need and directions for further action to enhance inclusivity in the digital environment. **Main conclusions include:** insufficient inclusivity of existing digital environments; necessity for inclusivity enhancement strategies; review of existing tools and initiatives; impact of digital technologies on employment and economic development. **Specific proposals:** creation of inclusive standards for developers; involvement of diverse socio-cultural groups in technology development; regular inclusivity audits.

Key words: inclusivity, digital landscape, involvement, economic development, inclusive technologies, digital literacy, socio-cultural environment, innovations, social interaction.

Постановка проблеми та її актуальність.

У світі, де сучасні технології стають важливим інструментом економічного розвитку, виникає необхідність ретельного вивчення та підвищення інклюзивності в цифровому ландшафті. Інклюзивний економічний цифровий ландшафт – це парадигма, що визначає, наскільки всі верстви суспільства залучені до та користуються перевагами цифрових інновацій. Сприятливий розвиток технологій повинен не лише визначати нові етапи у економіці, але й забезпечувати відкритий доступ до цих можливостей для всіх.

Актуальність питання полягає в тому, що, незважаючи на технологічний прогрес, існує ризик утворення нових форм соціального відокремлення та економічної нерівності в цифровому просторі. Вступ до епохи цифрової економіки повинен приносити користь всьому суспільству, а не лише обмеженому колу привілейованих. Забезпечення інклюзивного економічного цифрового ландшафту стає стратегічним завданням для створення рівних можливостей, забезпечення сталого економічного зростання та підтримки всебічного розвитку громадян.

У цьому контексті дослідження і практична реалізація заходів з інклюзивного підвищення залученості за допомогою технологій набувають великого значення. Спільні зусилля національних та міжнародних громадянських організацій, влади, бізнесу та академічної

громадськості необхідні для створення сучасного економічного порядку, що буде відкритим для всіх і дозволить кожному індивідууму вносити свій внесок у формування та розвиток цифрового суспільства.

У цьому контексті, аналіз та вирішення питань інклюзивного економічного цифрового ландшафту стає необхідністю для забезпечення справедливого та ефективного використання потенціалу цифрових технологій у сучасному світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному світі, роль інституцій у формуванні цифрового суспільства та його економічного ландшафту визнана як наріжний камінь інституціоналізації. Визначені науковцями, такими як Мануель Кастельс, Клаус Шваб та інші, технологічні зрушення, зумовлені цифровими комунікаційними каналами та програмним забезпеченням, змінюють обличчя суспільства, прискорюючи трансформацію, несхожу на будь-яку іншу історичну промислову революцію.

В роботі Дарона Аджемоглу та Джеймса Робінсона «Чому нації занепадають», висвітлено, що інклюзивні політичні та економічні інститути визначають успішний економічний розвиток, стимулюючи економічну діяльність та зростання продуктивності. В контексті цифрового суспільства, як зауважує Клаус Шваб, нові технологічні інновації впливатимуть на всі сфери: економіку, бізнес, політику, суспільство та індивіда.

Інституційно-правові фактори, такі як ефективне державне регулювання та податки, тепер оптимізовані для цифрового економічного середовища. Однак, разом із цим, виникає необхідність у визнанні та подоланні різноманітних перешкод конкуренції, що унеможливають досягнення повноцінного економічного розвитку.

Мета статті. Дане дослідження націлене на ретельний аналіз та розуміння концепції інклюзивного економічного цифрового ландшафту та розробку стратегій, спрямованих на підвищення залученості різних соціальних та економічних груп населення за допомогою технологій. Головною метою є виявлення шляхів створення умов для рівного доступу до цифрових можливостей, сприяння економічному зростанню та забезпечення справедливого розподілу вигід цифрового розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У березні 2021 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрових компетентностей та визначив план заходів для її втілення. Однією з ключових стратегічних цілей є навчання 6 мільйонів українців цифровій грамотності протягом трьох років. З цією метою була створена національна онлайн-платформа «Дія.Цифрова освіта», яка надає доступ до більш як 50 освітніх серіалів із цифрової грамотності. Також впроваджено національний тест «Цифрограм» та створено мережу офлайн-хабів цифрової освіти.

Концепція передбачає розвиток цифрових компетентностей в українському суспільстві, спрямовуючи зусилля на вирішення викликів та очікувані результати. Її реалізація важлива для громадян, оскільки дозволяє підвищити конкурентоспроможність на ринку праці, забезпечити можливості для безперервного навчання та комфортне життя в цифровому середовищі, а також зменшити ризики небезпек при користуванні Інтернетом.

Для бізнесу впровадження концепції є важливим, оскільки дозволяє залучати кваліфіковану робочу силу та підвищує продуктивність у компаніях, роблячи їх конкурентоспроможними. З точки зору держави, це сприяє синхронізації з європейськими стандартами, модернізації управлінських процесів та розвитку національного цифрового ринку [1].

У 2023 році світовий ринок електронної комерції склав 3,98 трильйона доларів [2].

Український ринок електронної комерції продовжує рости, і перехід бізнесу до онлайн є однією з довгострокових перспектив. Це перспективний шлях для українських підприємців та споживачів [3].

Реалізація Концепції розвитку цифрових компетентностей в Україні є ключовим етапом у будівництві Інклюзивного економічного цифрового ландшафту. Ця ініціатива спрямована на забезпечення

рівного доступу всіх верств населення до можливостей економічного зростання через використання технологій.

Концепція передбачає не лише навчання громадян цифровим навичкам, але й створення інфраструктури та середовища, які сприяють інклюзивності. Освітні ресурси, такі як національна платформа «Дія.Цифрова освіта» та мережа офлайн-хабів цифрової освіти, розробляються з урахуванням потреб різних груп населення, забезпечуючи включення людей із різними потребами.

Взаємодія з бізнесом, сприяння розвитку цифрових навичок серед населення, а також партнерства з різними секторами суспільства в контексті цієї Концепції, є необхідним елементом для забезпечення економічної інклюзії. Залучення більш широкого кола громадян до цифрового світу дозволить створити справедливі умови для участі в економічних процесах, підвищуючи конкурентоспроможність всього суспільства [2].

Такий підхід сприятиме не лише зменшенню цифрового розриву та підвищенню глобальної конкурентоспроможності України, але й сприяє створенню в суспільстві інклюзивного середовища, де кожен громадянин може вільно користуватися цифровими можливостями та брати участь у розвитку економіки.

Інклюзивний економічний цифровий ландшафт визначається як сфера розвитку, де використання технологій сприяє підвищенню залученості всіх груп населення у економічні процеси. Це включає в себе впровадження та розвиток інновацій з метою створення справедливого та рівного доступу до можливостей економічного росту.

Основні риси інклюзивного економічного цифрового ландшафту включають:

1. Рівний доступ до технологій: забезпечення широкого та рівного доступу до цифрових технологій для всіх шарів населення. Це може включати навчання використанню комп'ютерів, мобільних пристроїв та інших цифрових інструментів [1].

2. Розвиток та підтримка інклюзивних інновацій: сприяння розвитку та впровадженню технологій, які враховують потреби та можливості всіх груп населення. Це може включати розробку програм, які полегшують доступність та використання технологій для людей з обмеженими можливостями.

3. Доступ до економічних можливостей: забезпечення рівних умов для всіх у сфері економіки. Це може включати сприяння розвитку підприємництва серед різних соціальних груп, забезпечення рівних умов на ринку праці та підтримку розвитку соціально відповідального бізнесу.

4. Електронна грамотність: розвиток програм та ініціатив, спрямованих на підвищення рівня електронної грамотності серед населення. Це допомагає

забезпечити, що люди мають необхідні навички для успішного використання цифрових технологій.

5. Сприяння соціальній включеності: забезпечення, щоб усі групи населення мали можливість брати участь у соціальних та економічних взаємодіях. Це може включати заходи для зменшення цифрового розриву та створення умов для активного участі у громадському та економічному житті.

6. Кібербезпека та приватність: забезпечення ефективного захисту кібербезпеки та приватності даних для всіх користувачів, зокрема врахування потреб людей з вразливими категоріями.

7. Інклюзивні фінанси: розробка і впровадження фінансових послуг та інструментів, які сприяють включеності в економічні процеси, особливо для тих, хто раніше міг бути виключений.

Для здійснення підвищення Інклюзивного економічного цифрового ландшафту через залученість технологій та забезпечення рівних умов та доступного для всіх середовища в цифровій економіці, ми можемо реалізувати ряд заходів та стратегій:

1. Цифрова грамотність та навчання:

– Онлайн-курси та платформи: розробка та поширення онлайн-курсів з базової цифрової грамотності для всіх вікових груп.

– Мобільні додатки: створення додатків для самонавчання, які допомагають користувачам освоювати цифрові навички.

2. Доступ до технологій:

– Ширококутний інтернет: забезпечення доступу до швидкого та стабільного інтернету в сільських районах.

– Мобільні пристрої: підтримка програм, які працюють на мобільних телефонах та планшетах.

3. Електронна комерція та фінансові послуги:

– Електронні платежі та грошові перекази: забезпечення можливості безпечних електронних платежів та переказів коштів.

– Мікрокредитування: використання цифрових платформ для надання мікрокредитів малозабезпеченим групам.

4. Цифрові платформи для зайнятості:

– Онлайн-ринки праці: створення платформ для пошуку роботи та взаємодії між роботодавцями та працівниками.

– Фріланс-платформи: забезпечення можливості працювати в онлайн-режимі для людей з різними обмеженнями.

5. Цифрові рішення для освіти та здоров'я:

– Дистанційне навчання: розробка платформ для дистанційного навчання та доступу до освітніх ресурсів.

– Телемедицина: використання технологій для консультацій з лікарями та моніторингу здоров'я.

6. Соціальна інклюзія та адаптація:

– Адаптивні технології: розробка програм та пристроїв, які враховують потреби людей з обмеженими можливостями.

– Соціальні мережі та спільноти: створення платформ для взаємодії та обміну досвідом між різними групами населення.

Висновки. Дане дослідження розкриває важливі аспекти необхідності створення інклюзивного цифрового середовища для всіх соціальних та економічних груп, зокрема шляхом розширення доступності та адаптації технологій до різноманітних потреб користувачів. Зокрема:

1. Розширення доступності та врахування різноманітних потреб: Дослідження підкреслює важливість врахування різноманітних потреб користувачів у процесі розробки цифрових середовищ та акцентує на необхідності розширення доступу для всіх соціальних груп.

2. Вдосконалення інструментів інклюзивності: Рекомендації включають перегляд та удосконалення існуючих інструментів інклюзивності для забезпечення їхньої ефективності та врахування різноманітних потреб користувачів.

3. Стратегії для забезпечення рівних можливостей: Одним із ключових висновків є формулювання конкретних стратегій для забезпечення рівних можливостей у цифровому середовищі. Ці стратегії охоплюють різноманітність потреб та можливостей різних користувачів.

4. Вивчення взаємодії технологій та соціокультурного середовища: Дослідження детально розглядає взаємодію між цифровими технологіями та соціокультурним оточенням, надаючи важливі вказівки для адаптації технологій до різних культурних контекстів та соціальних груп.

Загалом, результати дослідження вказують на необхідність та можливості подальшого розвитку інклюзивного цифрового ландшафту, де кожен учасник суспільства може активно брати участь у цифровому розвитку, отримуючи рівні можливості та користь від цифрових інновацій.

Література:

1. Кабінет схвалив Концепцію розвитку цифрових компетентностей до 2025 року. База даних Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/kabmin-skhvaliv-kontseptsiyu-rozvitkutsifrovikh-kompetentnostey-do-2025-roku>

2. Пояснення глобальної електронної комерції: статистика та тенденції, на які варто звернути увагу у 2024 році. База даних Digiexe. URL: <https://digiexe.com/uk/blog/global-ecommerce-explained-stats-and-trends/>

3. Раскопа Н. Українська електронна комерція у 2023 році: цифри першого півріччя та прогнози на акційний сезон. База даних Спека. URL: <https://speka.media/ukrayinskii-ecommerce-2023-cifri-persogo-pivriccsya-ta-progno>
4. Дергачова В.В., Колешня Я.О., Голук В.Я. Цифрова термінологія у стратегіях. Сутність, місце та роль діджитал менеджменту. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2022. № 22. С. 114–117.
5. Краус К.М., Краус Н.М., Манжура О.В. Електронна комерція та Інтернет-торгівля : навчально-метод. посібник. Київ : Аграр Медіа Груп, 2021. 454 с.
6. Краус К.М., Краус Н.М., Штепа О.В. Індустрія Х.0 і Індустрія 4.0 в умовах цифрової трансформації та інноваційної стратегії розвитку національної економіки. 2021. *Ефективна економіка*. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8901>

References:

1. Kabinet skhvalyv Kontseptsiyu rozvytku tsyfrovoykh kompetentnostey do 2025 roku. Baza danykh Ministerstvo tsyfrovoyi transformatsiyi Ukrainy [The Cabinet approved the Concept for the development of digital competences until 2025. Database of the Ministry of Digital Transformation of Ukraine]. Available at: <https://thedigital.gov.ua/news/kabmin-skhvaliv-kontseptsiyu-rozvytku-tsifrovikh-kompetentnostey-do-2025-roku>
2. Poyasnennya hlobal'noyi elektronnoyi komertsiyi: statystyka ta tendentsiyi, na yaki varto zvernuty uvahu u 2024 rotsi. Baza danykh Digiexe [Global E-Commerce Explained: Statistics and Trends to Watch in 2024. Digiexe database]. Available at: <https://digiexe.com/uk/blog/global-ecommerce-explained-stats-and-trends/>
3. Raskopa N. Ukrayins'ka elektronna komertsiya u 2023 rotsi: tsyfry persoho pivrichchya ta prohnozy na aktsiynnyy sezon. Baza danykh Speka [Ukrainian e-commerce in 2023: figures for the first half of the year and forecasts for the promotional season. Speck's database]. Available at: <https://speka.media/ukrayinskii-ecommerce-2023-cifri-persogo-pivriccsya-ta-progno>
4. Derhachova V. V., Koleshnyia Y. O., Holyuk V. Y. (2022) Tsyfrova terminolohiya u stratehiyakh. Sutnist', mistse ta rol' didzhytal menedzhmentu [Digital terminology in strategies. The essence, place and role of digital management]. *Ekonomichnyy visnyk NTUU "Kyivskyy politekhnichnyy instytut" – Economic bulletin of NTUU "Kyiv Polytechnic Institute"*, no. 22, pp. 114–117.
5. Kraus K. M., Kraus N. M., Manzhura O. V. (2021) Elektronna komertsiya ta Internet-torhivlya [Electronic commerce and Inter-nettrade]: navchal'no-metod. posibnyk. Kyiv: AhrarMediaHrup, 454 p.
6. Kraus K. M., Kraus N. M., Shtepa O. V. (2021) IndustriyaKH.0 i Industriya 4.0 v umovakh tsyfrovoyi transformatsiyi ta innovatsiynoyi stratehiyi rozvytk unatsional'noyi ekonomiky. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, no. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8901>

Стаття надійшла до редакції 04.03.2024 р.